

Baggrund lærer-elev

De fire instrumentkategorier

Når vi i dette undervisningsmateriale taler om instrumentkategorier, tænker vi på et helt bestemt system til at ordne instrumenter efter.

Systemet blev opfundet af de to musiketnologer Curt Sachs og Erich Moritz von Hornbostel i 1914.

De arbejdede på et museum i Berlin, og havde brug for at ordne de mange musikinstrumenter fra hele verden. De ønskede at udvikle et system, som kunne rumme hele verdens musikinstrumenter og som havde fokus på hvad, der var fælles for alle musikinstrumenter.

Det fælles er selvfølgelig, at lyden på alle instrumenter skabes ved, at noget vibrerer.

Når vi til daglig taler om musikinstrumenter, opdeler vi dem gerne i fire typer:

- Strenginstrumenter,
- Trommeinstrumenter,
- Slagtøj
- Blæseinstrumenter.

Det er næsten de samme kategorier, som Sachs og Hornbostel brugte. De talte om chordofoner, membranofoner, ideofoner og aerofoner. Og alligevel er der nogle instrumenter, som snyder lidt. For det er faktisk ikke alle aerofoner, som man skal blæse i. Og det er ikke alle membraninstrumenter som er trommer. Men for nemheds skyld bruger vi dem alligevel.

Læs mere i dokumentet 'Lyd og lyddannelse', som du finder på hjemmesiden under Natur & teknologi.

Baggrund
lærer-elev:
De fire
instrument-
kategorier

Side 2

Øverste billede:
Syrisk 'ud fra Da-
maskus, 1900-tal-
let. Strengene på
denne lut knipses
med fingrene eller
anslås med et
plekter.

Nederste billede:
Ghugha med
bue fra Marokko,
ca. 1900. Både
streng og bue er
lavet af hestehår.
Membranen over
klangkassen er
sandsynligvis la-
vet af gedeskind.
Bemærk hvordan
strengen bindes
sammen med en
metalring, som
overfører vibrati-
onen til stolen og
videre til klang-
kassen.

Fra Musikmuseets
samling. Fotos:
Musikmuseet.

Chordofoner

I disse instrumenter skabes vibrationen i en
streng - ved f.eks. at knipse en streng med fing-
rene, stryge den med en bue eller slå på den.

Eksempler:

Guitar, violin og klaver.

Baggrund
lærer-elev:
De fire
instrument-
kategorier

Side 3

Øverste billede:
Qilaun fra Øst-
grønland,
1900-tallet. Den
grønlandske ram-
metromme anslås
ikke på skindet,
men på rammen.
Rammen laves
ofte af træ eller
ben og skindet af
mavesækken fra
en isbjørn.

Nederste billede:
Kotsuzumi fra
Japan, 1800-tal-
let. Disse trommer
fremstilles ofte af
kirsebærtræ og
hestehud. Den
støttes på skulde-
ren og anslås med
den ene hånd.

Fra Musikmuseets
samling. Fotos:
Musikmuseet

Membranofon

I disse instrumenter skabes vibrationen i en membran - ved f.eks. at slå eller vride membranen.

Eksempler:

Tromme, rumlepotte og kazoo.

Baggrund
lærer-elev:
De fire
instrument-
kategorier

Side 4

Aerofon

I disse instrumenter skabes vibrationen i en luft-søjle - f.eks. ved at blæse ned i et rør, over en skarp kant eller ved at slå på et åbent rør.

Eksempler:

Fløjte, trompet og saxofon.
Hvis I blæser luften forbi en membran, er det måske en membranofon.

Øverste billede:
Posthorn af mes-
sing, fra Tyskland,
ca. 1900.

Nederste billede:
Shank fra Nordin-
dien, 1800-tallet.
Konkylie-hornets
lange snoede gang
svarer til posthor-
nets vindinger;
deraf hornets
dybe lyd.

Fra Musikmuseets
samling. Fotos:
Musikmuseet

Baggrund:
De fire
instrument-
kategorier

Side 5

Idiofon

I disse instrumenter skabes vibrationen i instrumentets eget materiale - træ, glas, metal, bambus m.m. Materialet anslås med en kølle, bliver slået mod en hård overflade, slået mod hinanden, skrabet, gnedet på, rystet eller hvad man ellers kan finde på.

Eksempler:

Klaves, xylofon, klokke, rasle, bækken, kastagnetter og guiro.

Øverste billede:
Bronze-gong i dragestativ med kølle fra Kina, 1800-tallet.

Nederste billede:
Xylofon af hårdt træ med køller fra Ghana, ca. 1960. Under klangstavene hænger kalabasser med spindelvæv spændt over åbningen, så de giver en brummende lyd.

Fra Musikmuseets samling. Fotos: Musikmuseet

Elektrofon

I disse instrumenter skabes lyde ved at vibrationen forstærkes elektrisk gennem en forstærker. Den bliver til et elektrisk signal som sendes videre til en højttaler.

Eksempler:

El-guitar, keyboard, elektrisk forstærket violin og theremin.

Den kategori arbejder vi ikke med her.

Billede:
Birdfish - Den minimalistiske el-guitar er baseret på udskiftelige moduler. Bygget af Ulrich Teuffel, Tyskland, 2001. Fra Musikmuseets samling. Foto: John Lee

